

succes van een verbeterproject. Een overzicht van de doorbraakprojecten en een lijst met deelnemende ziekenhuizen completeren het boekje.

Kwaliteitsmedewerkers, managers betrokken bij veranderingsprocessen en medewerkers van kennisinstituten en opleidingen op het terrein van de gezondheidszorg kunnen veel nuttige informatie vinden in dit boek. Het heeft mij geleerd dat het een ingewikkeld proces is om de doorstroomtijden in ziekenhuizen en de wachtlijsten te verkorten.

Het is geen boek voor huisartsen. De beschreven problematiek is te veel toegesneden op het ziekenhuis. Wel zie ik een parallel tussen de beschreven doorbraakprojecten en de verbeterprojecten in de huisartsenpraktijk. Om die laatste succesvol te laten verlopen is het eveneens aan te raden een expert in te schakelen en te luisteren naar collega's die ervaring hebben met kwaliteitsmanagement.

J. de Haan

ADHD bij volwassenen

Haafkes S, Venema-Bos I. *Volwassen & ADHD. Signalering en coaching binnen de eerstelijns hulpverlening. Psychologie en praktijk.* Lisse: Swets & Zeitlinger, 2003. 53 pagina's, € 14,50. ISBN 90-265-1721-1.

De laatste jaren is er veel aandacht besteed aan ADHD. Zo zal er binnenkort in Nederland in navolging van Schotland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten een op consensus gebaseerde richtlijn over ADHD verschijnen met aanbevelingen ter ondersteuning van de dagelijkse praktijkvoering. Onderbouwde kennis over ADHD en de behandeling daarvan heeft voornamelijk betrekking op de leeftijdsgroep van 5 tot 14 jaar. De kennis van de behandeling van ADHD bij zeer jonge kinderen en bij volwassenen is veel minder onderbouwd.

Het boekje is er met name op gericht om de kennis over ADHD bij volwassenen binnen de eerstelijns hulpverlening te verbeteren. Daartoe gebruiken de auteurs in het boekje twee instrumenten. Het eerste is een stroomdiagram waarmee ADHD bij

volwassenen gesignaleerd kan worden. Het tweede is een screeningslijst die gebruikt kan worden om hen te coachen. Het boekje is makkelijk leesbaar en wordt door diverse casussen verlevendigd. Het is echter niet gericht op de huisarts en de literatuur is matig wetenschappelijk onderbouwd. Zo ontbreken in het stroomdiagram volledig de differentiële diagnostiek met betrekking tot somatische oorzaken (zoals het syndroom van Gilles de la Tourette, chorea minor, hyperthyreoïdie en bijwerkingen van medische preparaten), andere psychiatrische aandoeningen (bipolaire stoornis, antisociale persoonlijkheidsstoornis) en sociale problematiek. Ook vind ik het uitermate dubieus om een niet-gevalideerde screeningslijst in de huisartsenpraktijk te gebruiken. Het laatste hoofdstuk beschrijft het coachen. Een praktische begeleidingsvorm die heel doelgericht en gestructureerd is.

Voor de doorsneehuisarts is het geen aanrader en zeker geen must. Voor de ondersteuning van de dagelijkse praktijk kan de huisarts beter wachten op de eerder genoemde richtlijn of op literatuur die meer specifiek op de huisarts is gericht.

Richard Hoofs

Nuttige dvd's

Hoe zorg ik voor een ander? [dvd]. Nijmegen: Teleac/HRmedia, 2003. €19,95 exclusief verzendkosten, te bestellen via www.hrmedia.nl/dvd.

Kind en rouw [dvd]. Stichting Kind en rouw. € 22,50 inclusief verzendkosten, te bestellen bij www.kindenrouw.nl.

Hoe ik me moet scheren weet ik wel en ik kan me ook nog voorstellen hoe ik iemand anders moet scheren, maar nog nooit had ik van de *handyswing* of handdoeggreep gehoord. Dankzij deze fraaie dvd weet ik eindelijk hoe ik met die handyswing iemand snel op de rand van het bed krijg. De dvd is bedoeld voor mantelzorgers en geeft in vijf grote hoofdstukken tips over zorg, verzorging in bed, tillen en verplaatsen, helpen in de badkamer en hulpmiddelen.

De filmpjes zijn buitengewoon instructief: hoe help je iemand overeind in bed en op de rand van het bed en hoe rijd je makkelijk met een rolstoel. Niet alleen mantelzorgers kunnen daar iets van leren, ook niet-verpleegkundig geschoolden, zoals huisdokters die iemand op bed moeten onderzoeken, hebben iets aan deze tips. Bestellen en uitlenen aan families met zorgen.

De stichting *Kind en rouw* vraagt aandacht voor kinderen die rouwen na het overlijden van iemand in hun naaste omgeving. Zij doen dat door zowel informatie te geven over rouwen bij kinderen als door het zorgen voor adequate hulp als dat nodig is. Niet zo heel vaak krijgen we als huisarts met een rouwend kind te maken en daarom is het handig om ouders informatie te kunnen geven. De door de stichting uitgegeven dvd kan daarbij helpen. De korte filmpjes over rouw na het overlijden van een broertje en van een vader geven goed inzicht in het gevoel van de kinderen zelf, maar ook van hun ouders, broers en zussen, meesters en juffen. Aanbevolen.

Joost Zaat

Verstandelijke beperking?

Van Schroyen Lantman-de Valk HMJ, Metsemakers JFM. *De huisarts en de patiënt met een verstandelijke beperking. Practicum huisartsgeneeskunde.* Maarssen: Elsevier, 2003. 82 pagina's, € 20,15. ISBN 90-352-2642-9.

Dit is een beknopt en vlot geschreven boek over de zorg voor verstandelijk gehandicapten die buiten de instellingen verblijven. Steeds meer verstandelijk gehandicapten wonen in kleinschalige woonvoorzieningen en zij zullen voor hun medische zorg primair een beroep doen op de huisarts. Dit boek bespreekt problemen die de huisarts daarbij tegenkomt.

Een van die problemen is de communicatie. Door de beperkte verbale capaciteit van een verstandelijk gehandicapte patiënt kan hij klachten moeilijk verwoorden. Bovendien is er vaak een begeleider